

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

TEZĂ DE ABILITARE

**VALOARE ȘI RESEMNICIFICARE ÎN DREPT.
O ABORDARE INTERDISCIPLINARĂ**

REZUMAT

Domeniul fundamental: FILOSOFIE

Domeniul de abilitare: FILOSOFIA DREPTULUI

Autor: Prof. univ. dr. BRÎNDUȘA CAMELIA GOREA

Teză elaborată în vederea obținerii atestatului de abilitare
în scopul conducerii lucrărilor de doctorat în domeniul „Filosofia dreptului”

BUCUREȘTI

2017

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

HABILITATION THESIS

**VALUE AND RESIGNIFICATION IN LAW.
AN INTERDISCIPLINARY APPROACH**

ABSTRACT

Fundamental field: PHILOSOPHY

Habilitation Field: PHILOSOPHY OF LAW

Author: Proffesor BRÎNDUȘA CAMELIA GOREA, PhD

Thesis developed to obtain the habilitation certificate for the coordination of
doctoral work in Legal Philosophy

BUCHAREST

2017

CUPRINSUL TEZEI DE ABILITARE

ABSTRACT

REZUMAT

I. REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE, ACADEMICE ȘI PROFESIONALE

1. Precizări prealabile

2. Parcursul profesional

3. Cercetarea științifică

3.1. Principii

3.2. Principalele direcții de cercetare științifică și rezultatele obținute

3.2.1. Hermeneutică și interpretare juridică

3.2.3. Justiție restaurativă și alternative la procedurile jurisdicționale

3.2.4. Valori și concepte filosofice ale dreptului

3.2.5. Conștiința și responsabilitatea juristului în societate

3.3. Rezultate în cifre

4. Activitatea academică și profesională

4.1. Principii

4.2. Activitatea didactică

4.2.1. Principalele cursuri susținute

4.2.2. Promovarea unui învățământ juridic formativ

4.2.3. Pregătirea practică a studenților

4.2.4. Dialogul inter-profesional și inter-discipinar

4.2.5. Responsabilizarea viitorilor juriști

4.3. Activitatea de practician al dreptului

5. Contribuții la dezvoltarea mediului social și juridic

- 5.1. Practica studentească interdisciplinară
- 5.2. Responsabilitatea avocatului
- 5.3. Descentralizarea fiscală și solidaritatea socială
- 5.4. Reducerea birocrăției în școli și digitalizarea educației
- 5.5. Alte proiecte de responsabilitate socială și civică

6. Coordonarea de lucrări, echipe și proiecte de cercetare

- 6.1. Publicații cu caracter interdisciplinar, elaborate în coautorat
- 6.2. Echipe de cercetare interdisciplinară
- 6.3. Lucrări interdisciplinare de licență și disertație

II. PLANURI ȘI PERSPECTIVE DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE A CARIEREI

1. Proiecte de viitor privind activitatea de cercetare științifică

- 1.1. Analiza logică a conceptului de „argumentare”
- 1.2. Axiologia juridică
- 1.3. Dileme deontologice contemporane
- 1.4. O nouă direcție de cercetare: dreptul schimbărilor

2. Proiecte de viitor privind activitatea didactică și cea de practician al dreptului

- 2.1. Coordonarea unor teze de doctorat interdisciplinare
- 2.2. Introducerea de cursuri universitare
- 2.3. Dezvoltarea unor noi metode de învățare aplicativă

3. Proiecte de viitor privind implicarea în viața comunității

- 3.1. Noi cercetări interdisciplinare asupra normativului juridic
- 3.2. Editarea unei reviste de studii interdisciplinare
- 3.3. Editarea unei publicații a avocaților mureșeni

III. CONCLUZII

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

TABLE OF CONTENTS

ABSTRACT

REZUMAT

I. SCIENTIFIC, ACADEMIC AND PROFESSIONAL ACHIEVEMENTS

1. Preliminary remarks

2. Professional development

3. Scientific research

3.1. Principles

3.2. Main directions and results of scientific research

3.2.1. Hermeneutics and legal interpretation

3.2.3. Restorative Justice and alternatives to court proceedings

3.2.4. Values and philosophical concepts of law

3.2.5. The conscience and responsibility of the lawyer in society

3.3. Results in figures

4. Academic and professional activity

4.1. Principles

4.2. Teaching activity

4.2.1. Main courses

4.2.2. Promoting a formative legal education

4.2.3. Practical training of students

4.2.4. Inter-professional and inter-disciplinary dialogue

4.2.5. Responsibility of future lawyers

4.3. Practice as a lawyer

5. Contributions to the development of the social and legal environment

- 5.1. Interdisciplinary student practice
- 5.2. Responsibility of the lawyer
- 5.3. Tax Decentralization and Social Solidarity
- 5.4. Reducing bureaucracy in schools and digitizing education
- 5.5. Other projects of social and civic responsibility

6. Coordination of works, teams and research projects

- 6.1. Interdisciplinary publications, co-authored
- 6.2. Interdisciplinary research teams
- 6.3. Interdisciplinary Bachelor and Dissertation Works

II. PLANS AND PERSPECTIVES OF EVOLUTION AND CAREER DEVELOPMENT

1. Future projects on scientific research activity

- 1.1. The logical analysis of the concept of "argumentation"
- 1.2. Legal Axiology
- 1.3. Contemporary deontological dilemmas
- 1.4. A new direction of research: Law of changes

2. Future projects on didactic activity and legal practice

- 2.1. Coordination of interdisciplinary doctoral theses
- 2.2. Introducing university courses
- 2.3. Developing new methods of applied learning

3. Future projects on engagement in community life

- 3.1. New interdisciplinary research on legal norms
- 3.2. Editing an interdisciplinary study journal
- 3.3. Editing a publication of Mureş lawyers

III. CONCLUSIONS

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

REZUMAT

1. Preambul

Dreptul nu poate să renunțe la o conștiință de sine de tip filosofic.

Asistăm astăzi la o tendință de specializare excesivă a dreptului, reflectată printr-o anume izolare de celelalte științe ale omului și societății, o auto-limitare la aspecte tehnice specifice. Juristul nu mai este astăzi un „umanist luminat”, el este un „specialist al dreptului”, un tehnician desăvârșit, privind uneori cu o anume condescendență la demersurile pur speculative ale filosofului, sociologului, lingvistului sau logicianului. Putem vorbi de o „fracturare” a dreptului într-o componentă pragmatică, care este în prezent dominantă, pe de o parte, și o „știință a dreptului”, cu reputele sale filoane clasice, la care se adaugă încă timidele tatonări interdisciplinare contemporane, pe de altă parte.

Este oare nevoie ca juriștii să își recucerească propriul teritoriu științific?

Suntem adesea invitați de cercetătorii socio-umanului să urmărim ceea ce se petrece în domeniul Dreptului, pentru a înțelege schimbările care s-au produs și sunt în curs de desfășurare, în lumea în care trăim. Însă domeniul cercetării juridice continuă să fie tributar unei viziuni pozitivistice, strict tehnice, respingând implicit sau explicit relațiile complexe, directe ori indirecte, cu filosofia.

Începând cu Iluminismul, și mai ales o dată cu pozitivismul filosofic, căutarea cunoașterii s-a despărțit de etică, de arte și de religie. Rezultatul a fost o îndelungată perioadă în care a dominat gândirea reduționistă intra-disciplinară și o importantă sărăcire a științelor sociale și umaniste. La început de mileniu III, metodologia empirică, specifică științelor naturii, își vădește auto-limitarea. Știința nu mai poate răspunde la întrebările meta-științifice pe care ea însăși le creează, privind originile, natura și destinul omului și al universului. De aici decurge neașteptatul și fascinantul dialog care se poartă azi între științele exacte și religie, între științele sociale și cele umaniste, între artă și tehnologie.

Interdisciplinaritatea reprezintă recunoașterea, quasi-unanimă în comunitatea mondială cultural-științifică, a faptului că ariile cunoașterii sunt interconectate. În lumea contemporană, ea trebuie considerată ca fiind cheia revigorării tuturor domeniilor cunoașterii și culturii umane.

Mai cu seamă după obținerea titlului științific de doctor, în 2009, activitatea mea a stat sub semnul interdisciplinarității, în care am văzut soluția pentru revalorizarea și resemnificarea fundamentelor dreptului.

Prezenta teză de abilitare prezintă, pe de o parte, realizările științifice, profesionale și academice pe care le-am obținut în ultimii ani, cu precădere după finalizarea studiilor doctorale, iar, pe de altă parte, planurile și perspectivele mele de evoluție și dezvoltare profesională viitoare.

2. Realizări științifice, academice și profesionale

Primul capitol al tezei este dedicat prezentării rezultatelor la care am ajuns prin activitatea de până în prezent. După o scurtă expunere a parcursului meu profesional, acest capitol detaliază realizările pe care le-am obținut pe coordonatele cercetării științifice, activității profesionale și academice, dar și contribuțiile pe care consider că le-am adus la dezvoltarea mediului social și juridic, precum și date privind lucrările, echipele și proiectele de cercetare pe care le-am coordonat.

2.1. Cercetarea științifică

În ce privește cercetarea științifică, am pornit de la afirmarea principiilor care m-au călăuzit în această activitate, pentru a prezenta principalele direcții de cercetare pe care le-am explorat: (1) hermeneutica și interpretarea juridică; (2) deontologia și etica profesională a juristului; (3) justiția restaurativă și alternativele la procedurile jurisdicționale „tradiționale”; (4) valori și concepte filosofice ale dreptului și (5) conștiința și responsabilitatea juristului în societate. Am consacrat fiecareia dintre acestea o secțiune distinctă, în cadrul căreia am prezentat pe scurt principalele lucrări prin care am făcut publice rezultatele cercetării (cărți, capitole din cărți, studii, articole și comunicări științifice), iar la final am indicat câteva modalități prin care aceste realizări au fost recunoscute în comunitatea științifică, profesională sau în societatea civilă.

2.1.1. Hermeneutică și interpretare juridică

Pentru a ilustra preocupările mele de hermeneutică juridică, am început prin a prezenta în această teză cartea apărută la Editura Academiei Române – „Repere logice ale interpretării în drept”. Dreptul nu există decât în acțiune; abundența metaforelor, sinecdotelor și metonimiilor din limbajul juridic sugerează bogata „viață interioară”, dinamica acțională a dreptului. Logica situațională mi-a permis cartografierea exhaustivă și riguroasă a situațiilor interpretative din sfera dreptului, analiză pe care am întreprins-o în această lucrare asupra a trei concepte fundamentale în practica dreptului: interpretarea legii, interpretarea contractului și interpretarea faptelor.

A înțelege norma juridică înseamnă, fără excepție, a o interpreta. Chiar și afirmația că legea este clară și nu are nevoie să fie interpretată este un rezultat al interpretării. Așa fiind, o analiză de tip hermeneutic a legii este de maximă importanță, atât pentru teoreticienii, cât și pentru practicienii dreptului. În consecință, interpretarea juridică m-a preocupat și în cadrul altor cercetări pe care le-am enumerat în teza de abilitare, precum capitolele cu care am contribuit la cărți publicate în colectiv de autori: „Paradigma analizei de tip situațional în câmpul socio-umanului” (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, coordonator: Melentina Toma) sau „Studii de teoria categoriilor”, vol. 4 (Editura Academiei Române, coordonator: academician Alexandru Surdu).

Am menționat în cadrul secțiunii dedicate hermeneuticii juridice și implicarea mea în proiectul CNCSIS „Paradigma situațională în perspectiva unei concepții funcțional-integratoare asupra interpretării (Contribuții la dialogul interdisciplinar)”, derulat de Universitatea „Al. I.

Cuza” din Iași, precum și alte studii, articole, și comunicări științifice având ca subiect actul interpretării juridice sau în cadrul cărora sunt interpretate instituții juridice pe care le-am semnat, cum ar fi articolul *Law Interpretation between Logic and Hermeneutics*, publicat în 2010 în revista Israel Adult Education Association.

Ca o recunoaștere a cercetărilor mele din domeniul interpretării juridice și a logicii acționale, bio-bibliografia a fost inclusă în volumul *Contributori în contul logicii ieșene* (publicat la Iași, în 2010, la Editura „Ștefan Lupașcu”, autori: George Ceaușu, Petru Ioan, Melentina Toma), alături de alți 28 de autori cu preocupări în ale logicii, care și-au făcut studiile la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași sau au activat în cadrul acestei prestigioase instituții de învățământ și cultură.

2.1.2. Deontologia și etica profesională a juristului

Deși există un acord larg cu privire la natura interdisciplinară a deontologiei și rolul ei de verigă de contact între etică și drept, suntem încă departe de a fi delimitat cu claritate conceptele și principiile deontologice de cele etice și juridice. Dificultățile de care ne lovim derivă în principal din faptul că operația de definire a conceptelor și principiilor deontologiei nu poate neglija raporturile acestora cu disciplinele socio-umane, în care conceptele la care ne referim dețin un loc fundamental: etica și științele juridice. De asemenea, cu greu poate fi evitată, fără consecințe negative, analiza conceptelor și principiilor deontologiei din perspectiva filosofică – ontică, logică și epistemologică – în pofida lipsei de interes a domeniului pentru problemele de fondare, prima condiție pentru a gândi adecvat deontologia rămâne aceea de a înțelege conceptele în care sunt formulate problemele ei și sunt propuse soluțiile.

Ca exemple de rezultate ale cercetării pe care le-am obținut în domeniul deontologiei juridice, am menționat în prezenta teză de abilitare cartea *Lecții de deontologie juridică*, apărută în 2010 la Editura „Zethus” din Târgu-Mureș (coautor: prof. univ. dr. Elena Puha), prima lucrare din România care tratează exhaustiv deontologia diferitelor profesii juridice și parajuridice, dar și capitolul *Concepte deontologice fundamentale* (coautor: prof. univ. dr. Elena Puha), publicat în volumul al doilea al lucrării „Studii de teoria categoriilor”, publicată în 2010 de Editura Academiei Române sub coordonarea domnului academician Alexandru Surdu.

Am considerat util să prezint pe scurt și cercetarea cu tema „Libertatea de exprimare și responsabilitatea avocatului”, precum și câteva studii, articole și comunicări științifice având ca subiect etica și deontologia juridică.

Contribuțiile mele în domeniul deontologiei juridice au fost recunoscute, printre altele, de Uniunea Națională a Barourilor din România, prin invitația de a prezenta, în calitate de keyspeaker, prelegerea publică cu tema *Libertatea de exprimare și responsabilitatea avocatului*, cu ocazia conferinței „Libertatea de exprimare a avocatului”, organizată de UNBR la București, în 10 decembrie 2015.

2.1.3. *Justiție restaurativă și alternative la procedurile jurisdicționale*

Pentru un jurist cu preocupări interdisciplinare, un concept precum „justiția restaurativă”, aflat la confluența dintre filosofie și drept (și dintre teorie și practică, de altfel), nu putea scăpa atenției. Justiția „clasică”, de tip retributiv are astăzi alternative, a căror eficacitate și valoare socială și umană este temeinic argumentată teoretic și incontestabil demonstrată practic.

Îndeplinirea actului de justiție nu trebuie să se limiteze la stabilirea vinovăției și impunerea unei pedepse, ci trebuie privită ca o restaurare emoțională, relațională și materială a triadei victimă - infractor - comunitate. Justiția restaurativă este bazată pe principiul responsabilității și reprezintă o justiție pe orizontală, o justiție a respectului reciproc, spre deosebire de sistemul penal clasic, retributiv. Oricât de neobișnuit ar părea, nu numai victima, ci și răufăcătorul trebuie să fie mulțumiți de felul în care s-a administrat justiția, iar, pentru aceasta, trebuie să coopereze în încercarea de reparare a vătămării cauzate.

Am ilustrat în teza de abilitare rezultatele din domeniul justiției restaurative și soluționării alternative a disputelor prin prezentarea a două cărți: „Soluționarea conflictelor prin arbitraj și mediere” și „Medierea în dreptul penal”, printre primele lucrări de acest gen publicate în România (ambele au apărut în 2009 la Editura „University Press” din Tîrgu-Mureș).

Am menționat în teză și cele trei ediții ale Seminarului științific „Teorie și practică internațională în medierea conflictelor” („World Theory and Practice on Conflict Mediation”), pe care le-am organizat în 2009, 2010 și 2011, în baza unor granturi pe care le-am câștigat în calitate de director de proiect, cu convingerea că aducerea medierii în conștiința publică a românilor este o veritabilă obligație morală.

În fine, am indicat și câteva studii, articole și comunicări științifice pe care le-am semnat pe tema justiției restaurative și a procedurilor alternative de soluționare a disputelor, precum: *Procedura medierii conflictelor judiciare și extrajudiciare* (articol publicat în Revista „Dreptul”, editată de Uniunea Juriștilor din România) sau *Medierea ca formă de justiție restaurativă* (studiu prezentat la seminarul internațional „World Theory and Practice on Conflict Mediation”, Tîrgu- Mureș, 2009).

Am menționat ca pe un rezultat notabil al cercetărilor mele în domeniul justiției restaurative și introducerea, în premieră în România (2009), a unui curs universitar de „Justiție restaurativă și mediere a conflictelor” în programa unei facultăți de drept, la nivel de licență, dar și a cursurilor de nivel masteral *Proceduri alternative de soluționare a litigiilor, Managementul conflictelor* sau *International Law: Alternative Dispute Resolution in Business Administration* (curs în limba engleză). În 2014 am susținut, la Universidad de Jaen din Spania, cursul *Conflict management (Alternative Dispute Resolution)*, în baza unei mobilități Erasmus.

Ca o recunoaștere a realizărilor în domeniul justiției restaurative, în anul 2006, am fost aleasă în funcția de vicepreședinte al Asociației „Centrul de Mediere Mureș”, cărțile și articolele mele pe tema medierii au fost citate în lucrări de specialitate și în teze de doctorat, atât din domeniul dreptului, cât și din cel al filosofiei, istoriei, psihologiei sau sociologiei, iar, de-a lungul anilor, am avut numeroare apariții pe tema medierii, în presa locală și națională.

2.1.4. Valori și concepte filosofice ale dreptului

Omul contemporan are cerințe și așteptări paradoxale în raport cu Justiția: să fie sprijinul său, aproape singurul sigur care i-a mai rămas, în apărarea libertăților sale, în același timp în care respinge orice constrângere exterioară în numele libertăților. Lărgirea continuă a problematicii de competență a Justiției, așa numitul „inflaționism juridic” actual, se lovește de fragmentarea și îngustarea spațiului public, de apariția și afirmarea instanțelor nejuridice de mediere, de căderea în desuetudine a normei, tradițiilor, de limitarea posibilităților de alegere, prin particularitățile evoluției sociale.

Orice concluzie asupra a ce este Dreptul implică cu necesitate judecăți de valoare. Ce înseamnă sau în ce constă demnitatea umană care trebuie respectată și pe care Dreptul o apără? Care sunt „drepturile legitime ale tuturor”? Cum și cine legitimează aceste drepturi ale tuturor? Răspunsurile posibile la asemenea probleme, ca să nu vorbim de cele mai grave, cum ar fi cele ce privesc „ordinea juridică”, „temeiurile” ei, „finalitatea dreptului”, presupun depășirea simplei experiențe juridice și apropierea, vrând, nevrând, de filosofie.

În ce privește realizările din domeniul valorilor și conceptelor filosofice ale dreptului, am prezentat în teză două cărți pe această temă - „Filosofie, Justiție și Drept” și „Adevăr și valoare în teoria și practica dreptului”, ambele apărute la Editura „Zethus” din Tîrgu-Mureș, în 2010, și semnate alături de doamna prof. univ. dr. Elena Puha.

De asemenea, am făcut în acest context o scurtă prezentare a capitolului „Personality Rights in the Light of the New Romanian Civil Code”, care a apărut sub semnătura mea în cartea „Applied Social Sciences: Administration and Management”, publicată în 2013 la prestigioasa editură „Cambridge Scholars Publishing”.

Din același areal de interes al filosofiei dreptului, valorilor acestora și componentei de reformă a justiției pe care o presupune am ales să prezint pe scurt și câteva articole de specialitate pe care le-am publicat, dintre care menționez: *Legal principles and values in Romanian academic life* (lucrare publicată în volumul conferinței Global Conference on Contemporary Issues in Education - Las Vegas, USA, 2014) și *Reforma justiției din România, în perspectiva analizei de tip semio-logic* (lucrare publicată în Analele științifice ale Institutului de Studii Europene „Ștefan Lupascu” din Iași, seria Secvențe praxio-logice, la a cărei elaborare am avut onoarea să lucrez împreună cu logicianul și profesorul Petru Ioan).

Contribuția mea la dezvoltarea filosofiei dreptului este recunoscută prin includerea în volumul *Coordonate ale filosofiei ieșene, pe parcursul a trei jubilee*, autor: Petru Ioan, publicat în 2010 la Editura „Ștefan Lupascu” din Iași, în care aportul meu la prestigiul școlii de filosofie ieșene este menționat de 16 ori, în diferite contexte.

2.1.5. Conștiința și responsabilitatea juristului în societate

Cea de-a cincea direcție de cercetare pe care am prezentat-o în prezenta teză de abilitare se referă la conștiința și responsabilitatea juristului în societate, direcție care decurge în mod firesc din cele patru anterioare și, într-un fel, le subsumează.

Justiția este valoarea socială supremă a vieții practice, așa cum Adevărul este valoarea supremă a vieții teoretice, Binele – a vieții morale și Frumosul – a lumii estetice. Ceea ce face Dreptul fascinant este permanenta sa reconstruire, neîncetata pendulare între „conceptual” și „tehnic”, neobosita ajustare pe care teoria și practica Dreptului și le aduc reciproc.

Pentru ca juriștii să-și poată îndeplini misiunea, în mod conștient și responsabil, este nevoie de un învățământ juridic de calitate, ancorat în social și, totodată, deschis spre filosofic. Studenții facultăților de drept trebuie să înțeleagă că Robinson nu are nevoie de Drept pe insula lui. Dacă ar avea nevoie de unul și ar dori să-l fondeze, nu ar ajunge la nici unul. Pentru om, luat în singurătatea lui, izolat, absolut autonom, fără legături și dependențe, Dreptul nu are nici un sens. E nevoie de prezența a mai mulți, de „noi”, de o „scenă”, de un sistem de reguli și de un al Treilea, care să garanteze realizarea ideii de Justiție, în cazul singular judecat.

Ca rezultate ale cercetărilor mele în acest sens, am prezentat capitolul „EU legal education in Romania: from governmental commitment to academic responsibility”, un studiu privind educația în dreptul european, publicat în cartea „Integration Through Legal Education. The Role of EU Legal Studies in Shaping the EU”, apărută în 2012 la Societa editrice il Mulino din Bologna, sub egida Universității din Roma.

De asemenea, am menționat capitolul „Miza socială a educației juridice”, apărut în volumul colectiv „Asigurarea calității în educație” (Editura „University Press”, Târgu-Mureș, 2012) și studiul „Forming of local budgets: between fiscal decentralization and social solidarity”, publicat într-o prestigioasă revistă de specialitate a comunității juriștilor („Curentul Juridic – Juridical Current”, 2017, Vol. 68, No. 1).

Preocupările mele privind conștiința și responsabilitatea juristului în societate s-au materializat și prin alte publicații de dimensiuni mai restrânse, dintre care am menționat în teză: *Legislative bases for quality assurance in Romanian higher education* (lucrare publicată în volumul conferinței „Global Conference on Contemporary Issues in Education” - Las Vegas, USA, 2014), *Governmental commitment and academic responsibility in Romanian legal education* (lucrare prezentată la 4th World Conference on Educational Sciences – Barcelona, Spain, 2012), *Educating Law Students as good citizens. Is the Romanian legal education system ready to fulfil its social mission?* (lucrare prezentată la 2nd World Conference on Educational Sciences –Istanbul, Turkey, 2010) și altele.

Pentru implicarea mea în viața comunității locale și activitatea din mediul asociativ privat, în 2010 mi s-a conferit premiul „Mureșeanul anului”, categoria „Societate civilă”, acordat de trustul de presă „Zi de Zi - Transilvania Business”. În perioada 2009-2012, am participat la elaborarea subiectelor pentru examenul de definitivare în profesie, organizat pentru avocații stagiați din Baroul Mureș, și am făcut parte din comisia de examinare, iar în perioada 2010-2012 am făcut parte din comisia de examen organizat de Baroul Mureș în scopul admiterii în profesie.

2.2. Activitatea academică și profesională

În universitățile din România, conceptele de interdisciplinaritate și transdisciplinaritate pătrund cu destulă dificultate. În ciuda necesității evidente a unei educații academice integrative, care să răspundă aspirației de univers(al)itate, învățământul superior din România este încă destul de opac în fața predării unor discipline de graniță, precum bioetica, filosofia dreptului, psihoistoria, sociopsihologia, etica cercetării științifice ș.a.m.d. Absolvenții de studii la nivel de licență, master sau doctorat sunt ultraspecializați în domeniul lor de competență, dar deficitari în capacitatea de integrare a informațiilor dobândite într-o cunoaștere de tip renescentist.

Secțiunea dedicată prezentării activității academice și profesionale debutează și ea, cu expunerea principiilor după care m-am ghidat, atât în activitatea didactică, cât și în cea de avocat. Am indicat în teză principalele cursuri pe care le-am susținut în ultimii ani, atât în fața studenților de la Facultatea de Drept, cât și în fața masteranzilor de la specializări juridice și nejuridice.

De asemenea, am considerat necesar să subliniez coordonatele principale pe care mi-am construit cariera didactică, respectiv: (1) necesitatea unui învățământ academic integrativ, care să răspundă provocărilor de interdisciplinaritate ale societății actuale; (2) dezvoltarea capacității de integrare a informațiilor și conexare a acestora, prin dialog transdisciplinar; (3) păstrarea echilibrului dintre formarea și perfecționarea profesională teoretică și cea cu caracter practic, aplicativ, și (4) necesitatea de reevaluare permanentă a semnificației filosofice pe care o au conceptele cu care operează învățământul juridic și practica dreptului.

Una dintre componentele pe care le consider esențiale în activitatea mea didactică este educația de tip formativ, care nu se limitează la furnizarea de date și informații, ci implică studenții în propriul lor proces de formare ca oameni și viitori profesioniști, prin încurajarea unei gândiri critice și independente.

Din punctul meu de vedere, studenții, masteranzii și doctoranzii sunt veritabili parteneri în educația universitară, care trebuie încurajați să își exercite în mod conștient acest rol. De aceea, am menținut în permanență un dialog proactiv cu studenții mei, iar comunicarea deschisă și onestă cu aceștia ne-a adus tuturor beneficii reciproce.

În activitatea de predare nu m-am rezumat la expunerea de teze, idei și teorii, ci am apelat la metoda maeutică de descoperire a adevărului, prin intermediul căreia studenții înșiși au devenit capabili să extragă esența cunoașterii pe care le-am împărtășit-o.

Pe tinerii studenți și masteranzi cu care am avut bucuria să lucrez i-am încurajat mereu să pună și să-și pună întrebări, să recunoască și să accepte faptul că Dreptul și științele socio-umane în general sunt un teritoriu al dilemelor, al opiniilor contradictorii și al interpretărilor.

În activitatea mea didactică am acordat o atenție deosebită și reflecției filosofice, dar și componentei practice a învățării, prin studierea deciziilor de justiție, prin exemple din activitatea mea de avocat, prin dezbaterile de spețe, prin diferite exerciții practice, jocuri de rol și simulări de procese ori sesiuni de arbitraj, ședințe de mediere etc.

De-a lungul anilor petrecuți la catedră, am resimțit ca pe un mare minus al educației universitare din România faptul că actualul sistem de învățământ este prea puțin deschis

interdisciplinarității și transferului de cunoștințe între specializări, ceea ce conduce la consecința nefericită că, o dată ieșiți de pe băncile facultății, tinerii absolvenți se integrează greu în echipe de muncă formate din diferiți profesioniști, așa cum se regăsesc în viața reală. De multe ori, juriștilor li se reproșează că nu sunt capabili să își expună ideile și punctele de vedere altfel decât în limbajul ezoteric al dreptului, după cum și absolvenții facultăților de drept resimt insatisfacția de a nu putea comunica eficient cu colegii lor de altă formație decât cea juridică.

Aceste neajunsuri ale sistemului educațional universitar m-au determinat să caut soluții de îmbunătățire a dialogului inter-profesional și inter-disciplinar, pe care le-am detaliat în teza de abilitare, și dintre care menționez aici organizarea de cursuri deschise și ateliere de lucru interdisciplinare, coordonarea proiectului „Practica interdisciplinară – o șansă pentru viitorul tău” (finanțat prin FSE POSDRU) și editarea unui ghid de bune practici și a unui îndrumar de practică studentescă interdisciplinară, ambele traduse și în limba engleză și diseminate la 150 de universități și alte instituții interesate din România, precum și la 50 de instituții academice, organizații internaționale și fundații educaționale și culturale din Europa.

2.3. Contribuții la dezvoltarea mediului social și juridic

În cadrul capitolului dedicat prezentării rezultatelor și realizărilor din sfera profesională am inclus și o secțiune privind contribuțiile pe care consider că le-am adus la însănătoșirea și dezvoltarea mediului social și juridic, atât prin proiectele cultural-educative pe care le-am inițiat și coordonat (de pildă, primul seminar internațional pe tema medierii și justiției restaurative din România), cât și prin studiile pe care le-am elaborat asupra unor subiecte „fierbinți”, precum descentralizarea fiscală și solidaritatea socială, reducerea birocrăției din învățământ și digitalizarea educației sau responsabilitatea avocatului.

Preocuparea pentru raportul dintre libertate și responsabilitate în general, și în particular în sfera profesiilor juridice, reprezintă o constantă a cercetărilor mele interdisciplinare. În teza de abilitare, am exemplificat aceste preocupări prin studiul „Libertatea de exprimare și responsabilitatea avocatului”, prin care am urmărit să demonstrez că libertatea de opinie și schimbul de idei nu au sens în afara responsabilității. Această libertate nu e nesfârșită, dar limitele sale n-o știrbesc, cum am putea fi tentați să credem, ci asumarea lor îl face pe avocat un om lucid și un profesionist al secolului XXI.

2.4. Coordonarea de lucrări, echipe și proiecte de cercetare

În finalul capitolului I, în care mi-am prezentat realizările profesionale, am inclus câteva date și informații care relevă capacitatea mea de a iniția, coordona și organiza echipe de cercetare, în special interdisciplinare. Am dobândit aceste abilități prin colaborarea cu specialiști din alte domenii decât Dreptul (filosofi, logicieni, sociologi, psihologi, lingviști, specialiști în comunicare publică sau în științele educației etc.), alături de care am elaborat în coautorat mai multe cărți și articole de cercetare, dar și din experiența pe care am dobândit-o prin coordonarea a peste o sută de lucrări de licență și disertație, marea majoritate pe teme interdisciplinare.

3. Planuri și perspective de evoluție și dezvoltare a carierei

Capitolul al II-lea al tezei de abilitare prezintă principalele planuri și perspective de dezvoltare pe care mi le asum pentru următoarea perioadă a carierei. Am dedicat secțiuni distincte activității de cercetare științifică, celei didactice și profesionale și implicării în viața comunității, în cadrul cărora m-am referit la proiectele mele de viitor: analiza logică a conceptului de „argumentare”, cercetările de axiologie juridică, aprofundarea dilemelor deontologice contemporane, inițierea unei noi direcții de cercetare (și discipline juridice) – „Dreptul schimbărilor”, editarea unor reviste științifice și, nu în ultimul rând, coordonarea de teze de doctorat interdisciplinare, sub condiția obținerii atestatului de abilitare.

Ca și interpretarea, acțiunea de a argumenta este îndeplinită de către agenți concreți, orientați spre obținerea unor scopuri practice și care acționează urmând proceduri obligatorii. Ca și în cazul interpretării, argumentarea în drept este inutilă dacă nu aduce rezultatele scontate, dar este și trebuie să fie limitată de hotare etice. A explora și explica „polii” situației argumentative în Drept, precum și relațiile care se formează între aceștia, constituie unui dintre obiectivele mele majore pentru viitor.

O temă majoră pe care mi-o asum pentru munca de cercetare este și axiologia juridică, respectiv valorile dreptului, ca subiect intrinsec oricărei dezbateri juridice sau sociale. Concepte precum „adevăr”, „justețe”, „dreptate”, „echitate”, „bine”, „libertate” etc. stau la baza Dreptului, dar sunt – în primul rând – concepte ale Filosofiei. Dacă adevărul juridic este adevărul *dovedit* prin mijloacele legale de probă, putem rămâne indiferenți la conotațiile sale filosofice, științifice, morale sau chiar religioase? Dacă avem nevoie de echitate, avem și dreptul să ne îndoim de faptul că legile umane sunt întotdeauna juste? Dacă libertatea ne definește ca ființe umane, e cazul să reevaluăm limitele acesteia în cazul conviețuirii sociale? Întrebările pe care le ridică o studiere mai atentă a valorilor dreptului nu ne pot conduce într-un alt teritoriu decât în cel al interdisciplinarității, acolo unde dialogul, cooperarea și atitudinea critică reciprocă unesc specialiști din mai multe domenii de activitate științifică.

Un alt proiect de viitor este aprofundarea studiului deontologiei juridice, domeniu în care literatura de specialitate din România este încă deficitară. Fiecare profesie juridică și parajuridică implică, în exercițiul ei, o multitudine de probleme și provocări de ordin etic, cu care profesioniștii se confruntă cotidian, dar care nu sunt suficient asumate ca obiective de studiu de către cercetătorii dreptului. Copleșitoarea vastitate de nuanțe și interpretări pe care le dezvăluie o analiză mai atentă a regulilor și principiilor deontologiei juridice ne obligă la explorarea lor în profunzime.

Nu în ultimul rând, doresc ca în viitor să inițiez o direcție de cercetare cu totul nouă, prin intermediul căreia să explorez rolul pe care trebuie să îl aibă Dreptul în gestionarea schimbărilor accelerate care apar în societate și, în oglindă, impactul pe care aceste schimbări – tehnologice și / sau de mentalitate îl produc asupra juridicității.

Concepția tradițională asupra rolului Dreptului în societate este astăzi serios zdruncinată și ar fi greu de dat un răspuns peremptoriu la întrebarea dacă ar trebui acesta să se adapteze, astfel încât să se alinieze și să țină pasul cu schimbările din societate, sau – dimpotrivă – ar trebui să fie un factor de control, frânare și direcționare a schimbărilor, acționând ca un arbitru moral între „bine” și „rău”.

În cazul obținerii atestatului de abilitare, intenționez să aprofundez împreună cu viitorii studenți doctoranzi teme de interes nu numai pentru juriști, ci și pentru filosofi, psihologi, sociologi, teologi, filologi, specialiști în relații publice, medici sau informaticieni. Dintre temele de cercetare doctorală enunțate în cuprinsul tezei de abilitare menționez aici: *Rolul dreptului într-o societate în schimbare*; *Rolul comunicării publice în acceptarea deciziilor de justiție*; *Adevărul juridic în „epoca post-adevăr”*; *Limbaajul dreptului: hermeneutică și semiotică juridică*; *Conștiință și responsabilitate în activitatea judiciară*; *Argumentarea în drept*; *Inteligența artificială – schimbări tehnologice și provocări legislative*; *Coordonate juridice ale educației religioase* etc.

Conceptele tradiționale ale dreptului, pe care orice viitor jurist le deprinde încă din primul an de facultate (persoană și familie, stat și populație, drept de proprietate publică și privată, răspundere și responsabilitate juridică, drepturile omului și cetățeanului), sunt supuse astăzi unor revalorizări și resemnificări, care uneori le nuanțează, dar alteori le fac de nerecunoscut. Tinerii viitori juriști ar putea deprinde abilități de operare cu aceste realități juridice printr-un curs universitar intitulat „Dreptul schimbărilor”, a cărui elaborare constituie pentru mine o prioritate.

4. Concluzii

Al treilea capitol al tezei de abilitare este dedicat concluziilor, prin care am încercat să rezum informațiile din capitolele anterioare, cu intenția de a argumenta că abordarea interdisciplinară a conceptelor, valorilor și responsabilităților din sfera dreptului este caracteristica definitorie a activității mele științifice și academice din ultimii ani și, totodată, linia directoare a planului meu de evoluție profesională pentru următoarea perioadă.

În ansamblul său, prezenta teză este o pledoarie pentru recucerirea de către juriști a propriului lor teritoriu științific, ceea ce impune o abordare filosofică asupra dreptului.

Astăzi mai mult decât oricând, schimbările sociale și de mentalitate trebuie să angajeze ca factor reglator *justul, dreptatea, echitatea*. Într-o lume în care nu doar valorile tradiționale sunt contestate, ci chiar rolul Statului și al autorității, Dreptul rămâne totuși reperul unanim acceptat pentru conduita umană. Apelul la științele juridice, considerate a fi „matematica științelor socio-umane”, ar fi – în opinia mea – de un real folos și cercetătorilor din alte domenii, precum filosofia, psihologia, sociologia, teologia, filologia, comunicarea publică, științele medicale sau chiar informatica și cibernetica.

Cei 20 de ani pe care i-am petrecut activând în paralel în cele două profesii pe care le iubesc – cea de profesor universitar și cea de avocat – mi-au oferit numeroase satisfacții intelectuale și sufletești, dar m-au și pus în poziția optimă pentru a putea observa neajunsurile și riscurile la care se expun astăzi științele juridice și activitatea judiciară. Principalul neajuns pe care l-am putut constata este lipsa de deschidere către interdisciplinaritate, ceea ce nu este numai dezavantajul Dreptului, ci și periculos. Juristul care nu-și înțelege rolul social, care rămâne opac la conotațiile filosofice sau morale ale profesiei sale, poate face mai mult rău decât bine.

Îndrăznesc să afirm că procesul de maturizare prin care am trecut, mai cu seamă în cei peste 8 ani de la obținerea titlului științific de doctor în filosofie, mă califică astăzi pentru a împărtăși rezultatele și concluziile la care am ajuns, nu doar prin publicarea de lucrări de specialitate și activitatea de predare, ci și prin coordonarea de teze de doctorat în domeniul Filosofiei dreptului.

ABSTRACT

1. Preamble

The law cannot give up its philosophical self-consciousness.

Today we are witnessing a tendency for an excessive specialization of law, reflected in certain isolation from the other sciences of man and society, a self-limitation to specific technical aspects. The jurist is no longer an "enlightened humanist," he is a "law specialist", a perfect technician, sometimes with certain condescension for the purely speculative approaches of the philosopher, sociologist, linguist or logician. We can speak of a "fracturing" of the law into a pragmatic component, which is now dominant, on the one hand, and a "science of law" with its reputed classical filaments, to which the still timid interdisciplinary searches are added, on the other hand.

Do lawyers need to regain their scientific territory?

We are often invited by researchers of Social Sciences and Humanities to survey what occurs in the field of Law in order to understand the ongoing changes and those that have taken place in the world that we live in. Unfortunately, the field of legal research continues to be tributary to a positivist, strictly technical vision, implicitly or explicitly rejecting complex, direct or indirect, confluence and conflict areas with what philosophy was and still is.

Starting with the Enlightenment, and especially with philosophical positivism, the quest for knowledge broke up from ethics, arts, and religion. The result was a long period in which the intra-disciplinary reductionist thinking dominated, and a significant impoverishment of social and humanistic sciences. At the beginning of the third millennium, the empirical methodology, specific to natural sciences, shows self-limitation. Science can no longer answer the meta-scientific questions that itself creates, regarding the origins, nature and destiny of man and the universe. Hence the unexpected and fascinating dialogue that is taking place between exact sciences and religion, between social sciences and humanities, between art and technology.

Interdisciplinarity is the recognition, quasi-unanimous in the world cultural-scientific community, of the fact that areas of knowledge are interconnected. In the contemporary world, it must be seen as the key to reviving all areas of human knowledge and culture.

Particularly after having obtained my PhD title in 2009, my work came under the sign of interdisciplinarity, in which I saw the saving solution against an excessive technicization of contemporary law.

This habilitation thesis presents, on the one hand, the scientific, professional and academic achievements I have accomplished in recent years, especially after the completion of doctoral studies, and, on the other hand, my plans and perspectives for future evolution and professional development.

2. Scientific, academic and professional achievements

The first chapter of the thesis is dedicated to presenting the results I have achieved through my work up to now. After a short presentation of my professional career, this chapter details the results I have achieved in terms of scientific research, professional and academic work, but also the contributions that I believe I have made to the development of the social and legal environment, as well as some data on the papers, teams and research projects I coordinated.

2.1. Scientific research

As far as scientific research is concerned, I started from affirming the principles that guided me in this activity, in order to further present the main research directions that I explored: (1) hermeneutics and legal interpretation; (2) legal professional ethics and deontology; (3) restorative justice and alternatives to "traditional" jurisdictional procedures; (4) the values and philosophy of law and (5) the lawyer`s social conscience and responsibility. I assigned a distinct section of the thesis to each of these research directions a distinct section of the thesis, in which I briefly presented my main papers containing the results of the research (books, chapters of books, studies, articles and scientific papers). At the end of this chapter, I indicated some ways in which these achievements have been recognized in the scientific, professional or civil society community.

2.1.1. Hermeneutics and legal interpretation

To illustrate my preoccupations on legal hermeneutics, I started by presenting in this thesis the book published by the Romanian Academy Publishing House - "Logical Landmarks of Legal Interpretation". Law exists only in action. The abundance of metaphors, synachdots and metonyms in the legal language suggests the rich "inner life", the dynamics of the law. The situational logic allowed me to exhaustively and rigorously map the interpretative situations in the sphere of law, by means of an analysis conducted in this paper on three fundamental concepts in the practice of law: interpretation of the law, interpretation of the contract and interpretation of the facts.

Understanding the legal norm means interpreting it. Even the statement that the law is clear and does not need to be interpreted is a result of interpretation. Thus, a hermeneutical analysis of the law is of utmost importance, both for theoreticians and law practitioners. As a consequence, the legal interpretation represents a concern of mine in the other research I have listed in the habilitation thesis, such as the chapters I contributed with to books collectively published: "Paradigm of situational analysis in the socio-human field" (Alexandru Ioan Cuza University Publishing House, Iași, coordinator: Melentina Toma) or "Studies of categories theory", vol. 4 (Romanian Academy Publishing House, coordinator: academician Alexandru Surdu).

I also mentioned in the section dedicated to juridical hermeneutics my participation in the CNCSIS project "Situational Paradigm in the Perspective of a Functional-Integrating Concept on

Interpretation Interpretation" ("Contributions to Interdisciplinary Dialogue"), run by "Al. I. Cuza" University of Iasi, as well as other studies, articles and scientific papers on the subject of legal interpretation or interpreting legal institutions that I have signed, such as the article *Interpretation between Logic and Hermeneutics*, published in 2010 in the Israel Adult Education Association Review.

As a recognition of my research in the field of legal interpretation and actional logic, my bio-bibliography was included in the volumes *Contributors in the Iasi logic account* (published in Iasi in 2010 at „Ștefan Lupășcu” Publishing House, authors: George Ceașu, Petru Ioan, Melentina Toma), along with 28 other authors whose interests include Logic, who completed their studies at "Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi or worked in this prestigious educational and cultural institution.

2.1.2. Deontology and professional ethics of lawyer

Although there is a widespread agreement on the interdisciplinary nature of deontology and its role as a link between ethics and law, we are still far from clearcut delimitation between its concepts and principles, and ethical and legal considerations. The difficulties we are struggling with derive mainly from the fact that the operation of defining the concepts and principles of deontology cannot neglect its relations with socio-human disciplines, in which the concepts we refer to hold a fundamental place: ethics and legal sciences. It is also difficult to avoid, without negative consequences, the analysis of the concepts and principles of deontology from a philosophical point of view - ontic, logical and epistemological - despite the lack of interest of the field for the founding problems, the first condition for adequate deontology to be considered remains the understanding of the concepts in which its problems are formulated, and solutions are proposed.

As examples of research results obtained in the field of juridical deontology, I mentioned in this thesis the book "Lessons of Legal Deontology", published in 2010 at "Zethus" Publishing House in Târgu-Mureș (co-author: prof. Elena Puha), the first work in Romania dealing exhaustively with the deontology of various legal and paralegal professions, as well as the chapter „Fundamental deontological concepts” (co-author: Prof. Dr. Elena Puha), published in the second volume of the book "Studies of categories theory", published in 2010 by the Romanian Academy Publishing House under the coordination of academician Alexandru Surdu.

I also considered it useful to briefly present the research on "Freedom of speech and the responsibility of the lawyer" as well as some studies, articles and scientific papers on ethics and legal deontology.

My contributions to the field of legal deontology have been recognized, among others, by the National Union of Romanian Bar Associations, by inviting me to present as a keynote speaker the public lecture on *Freedom of Expression and Lawyer's Responsibility* at a conference organized by UNBR in Bucharest on 10 December 2015.

2.1.3. Restorative justice and alternatives to court proceedings

For a lawyer with interdisciplinary concerns, a concept such as "restorative justice", at the confluence between philosophy and law (and theory and practice, in fact), could not remain unnoticed. "Classical" justice of the retributive type has alternatives today whose social and human effectiveness and social value is well grounded theoretically and undeniably demonstrated practically.

The fulfillment of the act of justice must not be limited to establishing the guilt and imposing a punishment, but must be regarded as an emotional, relational and material restoration of the victim triad - offender – community triad. Restorative justice is based on the principle of responsibility and represents a horizontal justice, a justice of mutual respect, unlike the classical, retributive criminal system. As unusual as it may seem, not only the victim but also the offender must be satisfied with the way in which justice is administered, and for this they must cooperate in attempting to repair the damage caused.

I have illustrated in the thesis of habilitation the results in the field of restorative justice and alternative dispute resolution by presenting two books: "Solving Conflicts through Arbitration and Mediation" and "Mediation in Criminal Law", among the first papers of this kind published in Romania (both books appeared in 2009 at "University Press" Publishing House in Tîrgu-Mureş).

I have mentioned in my thesis the three editions of the "World Theory and Practice on Conflict Mediation", which I organized in 2009, 2010 and 2011, based on grants which I have won as a project director, convinced that bringing mediation into the public consciousness of the Romanians is a real moral obligation.

I have also mentioned some studies, articles and scientific papers I have signed on the subject of restorative justice and alternative dispute resolution procedures, such as: *The Procedure for Mediation of Judicial and Extrajudicial Conflicts* (published in the journal "Dreptul", edited By the Union of Jurists in Romania) or *Mediation as a form of restorative justice* (study presented at the international seminar "World Theory and Practice on Conflict Mediation", Tîrgu- Mureş, 2009).

I mentioned as a notable result of my research in the field of restorative justice the introduction, for the first time in Romania (2009), of a university course of "Restorative Justice and Conflict Mediation" in the curriculum of a law faculty, but also of the Masters Courses *Alternative Dispute Resolution*, or *Conflict Management or International Law: Alternative Dispute Resolution in Business Administration*. In 2014 I held the *Conflict management (Alternative Dispute Resolution)* course at the Universidad de Jaen in Spain, based on Erasmus mobility.

In recognition of the achievements in the field of restorative justice, in 2006, I was elected Vice-president of the "Mures Mediation Center" Association. My books and articles on mediation were quoted in specialized papers and doctoral theses, both in law, as well as in philosophy, history, psychology, or sociology, and over the years I have had numerous appearances on mediation in the local and national press.

2.1.4. Values and philosophical concepts of law

Contemporary man has paradoxical demands and expectations in relation to Justice: to be his support, almost the only unquestionable thing that remains, in defending his freedoms, at the same time rejecting any external constraint in the name of liberties. The ongoing widening of the issue of jurisdiction of the judiciary, the so-called "current legal inflation", affects the fragmentation and narrowing of the public space, the emergence and affirmation of the unreliable courts of mediation, the fall of the norm, the traditions, the limitation of the possibilities of choice, through the particularities of social evolution.

Any conclusion about what Law is, necessarily involves value judgments. What does it mean or what is the human dignity that Law defends? What are the "legitimate rights of all"? How and who legitimizes these rights of all? The possible answers to such problems, not to mention the most serious ones, such as those concerning the "legal order", its "grounds", the "purpose of the law", imply going beyond simple legal experience and make use of the philosophical approach.

As far as the achievements in the area of philosophical values and concepts of law are concerned, I presented in the thesis two books on this subject - "Philosophy, Justice and Law" and "Truth and Value in the Theory and Practice of Law", both published at the Zethus Publishing House Tîrgu-Mureş, in 2010, and signed with Prof. Univ. Dr. Elena Puha.

I also made a brief presentation of the chapter "Personality Rights in the Light of the New Romanian Civil Code", which appeared under my signature in the book "Applied Social Sciences: Administration and Management", published in 2013 at the prestigious "Cambridge Scholars" Publishing House.

From the same area of interest of the philosophy of law, their values and the reform of the justice system that it implies, I chose to briefly present some specialized articles that I have published, of which I mention: *Legal principles and values in Romanian academic life* (published in the volume of the conference „Global Conference on Contemporary Issues in Education” - Las Vegas, USA, 2014) and *Justice Reform in Romania, in the perspective of semio-logical analysis* (published in the Scientific Annals of the Institute of European Studies "Ştefan Lupascu "In Iaşi, series Praxio-logical Sequences, at whose elaboration I had the honor to work with the Logician and Professor Petru Ioan).

My contribution to the development of the philosophy of law is recognized by the inclusion in the volume *Coordinates of the Iasi Philosophy during three jubilees*, author: Petru Ioan, published in 2010 at Ştefan Lupaşcu Publishing House in Iaşi, where my contribution to the prestige of the school of philosophy of Iasi is mentioned 16 times, in different contexts.

2.1.5. The conscience and responsibility of the lawyer in society

The fifth research direction I have presented in this habilitation thesis relates to the conscience and responsibility of the lawyer in society, a direction that naturally flows from the previous four and, in a way, subordinates them.

Justice is the supreme social value of practical life, just as Truth is the supreme value of the theoretical life, Good – of the moral one and Beauty - of the aesthetic world. What makes Law fascinating is its permanent rebuilding, the incessant pendulum between "conceptual" and "technical", the tireless adjustment that law theory and practice brings to each other.

In order for lawyers to fulfill their mission, in a conscious and responsible way, a quality, socially anchored and open to philosophy legal education, is required. Students of law faculties must understand that Robinson does not need Law on his island. If he needed one and wanted to set it up, he would not get to one. For man, taken in his loneliness, isolated, absolutely autonomous, without connections and dependencies, the Law has no meaning. There is a need for the presence of more, of "us", of a "scene", of a system of rules and of a third one, which guarantees the realization of the idea of justice in the case of singular judgment.

As a result of my research in this regard, I presented the chapter "EU legal education in Romania: from government commitment to academic responsibility", a study on education in European law, included in the book "Integration through Legal Education. The Role of EU Legal Studies in Shaping the EU ", published in 2012 at the Mulino Publishing House of Bologna, under the aegis of the University of Rome.

I also mentioned the chapter "The Social Stake of Legal Education", published in the collective volume "Quality Assurance in Education" (University Press, Târgu-Mureș, 2012) and the study "Forming of local budgets: between fiscal decentralization and social solidarity", published in a prestigious journal of the jurists' community ("Curentul Juridic - Juridical Current", 2017, Vol. 68, No. 1).

My concerns about the conscience and responsibility of the jurist in society have also become visible in other publications, of which I mentioned in the thesis: *Legislative bases for quality assurance in Romanian higher education* (published in the volume of the conference "Global Conference on Contemporary Issues In Education"- Las Vegas, USA, 2014), *Governmental commitment and academic responsibility in Romanian legal education* (presented at the 4th World Conference on Educational Sciences - Barcelona, Spain, 2012), *Educating Law Students as good citizens. Is the Romanian legal education system ready to fulfill its social mission?* (Paper presented at the 2nd World Conference on Educational Sciences - Istanbul, Turkey, 2010) and others.

As a result of my involvement in the life of the local community and the activity of the private associative environment, in 2010 I was awarded the "Mureșeanul anului" award, the category "Civil society", by the "Zi de Zi - Transilvania Business" press trust. From 2009 to 2012, I participated in the elaboration of the subjects for the professional completion exam, organized for the Mureș Bar Association lawyers, and I was part of the examination committee, and during 2010-2012 I was part of the examination committee organized by Mureș Bar for the purpose of admission to the profession.

2.2. Academic and professional activity

In the Romanian universities, the concepts of interdisciplinarity and transdisciplinarity penetrate with enough difficulty. Despite the obvious need for an integrative academic education that responds to the aspiration of the universality, the higher education in Romania is still rather opaque in the face of teaching boundary disciplines such as bioethics, philosophy of law, psychohistory, sociopsychology, ethics of scientific research and so on. Graduate students at bachelor's, master's or doctoral level are highly specialized in their field of competence, but are deficient in the ability to integrate information gained in a Renaissance knowledge.

The section devoted to the presentation of my academic and professional activity also begins with an exposition of the principles that guided both my teaching and legal practicing. I have pointed out in the thesis the main courses I have held in recent years, both for students from the Faculty of Law and for master degree students from legal and other specializations.

I also considered it necessary to emphasize the main coordinates that I built my didactic career on, namely: (1) the need for an integrative academic education that responds to the challenges of interdisciplinarity of the current society; (2) development of the capacity for integrating information and linking it, through transdisciplinary dialogue; (3) maintaining the balance between theoretical and practical vocational training and professional development, and (4) the need for permanent reassessment of the philosophical significance of the concepts of legal education and the practice of law.

One of the components that I consider to be essential in my teaching is formative education, which is not limited to providing data and information, but involves students in their own process of training as people and future professionals, by encouraging critical and independent thinking.

From my point of view, students, master students and PhD students are true partners in university education, who should be encouraged to exercise this role consciously. That is why I have always maintained a proactive dialogue with my students, and open and honest communication with them has brought us all mutual benefits.

In teaching, I did not limit myself to presenting the theses, ideas and theories, but I turned to the "maeuthical" method of discovery of the truth, through which the students themselves were able to extract the essence of the knowledge I shared.

The young students and master students with whom I had the pleasure of working have always been encouraged to ask me and themselves questions, to acknowledge and accept that Social Law and Humanities in general are a territory of dilemmas, contradictory opinions and interpretations.

In my didactic work, I paid particular attention to philosophical reflection, but also to the practical part of learning, by studying the judgments, by exemplifying my work as a lawyer, through debate, through various practical exercises, role-plays and simulations, arbitration processes, mediation sessions etc.

Throughout the years at the faculty, I felt that a shortcoming of university education in Romania is the fact that the current education system is not open to interdisciplinarity and the

transfer of knowledge between specializations, leading to the unfortunate consequence that once they go out from the faculty's halls, the young graduates integrate with difficulties in work teams made up of different professionals, as it is the case in real life. Often, lawyers are criticised for being unable to expose their ideas and views differently from the esoteric language of law, as graduates of law faculties feel dissatisfied with being unable to communicate effectively with their other colleagues.

These shortcomings of the university education system have prompted me to seek solutions to improve the inter-professional and inter-disciplinary dialogue, which I have detailed in the habilitation thesis. I mention here the organization of open courses and interdisciplinary workshops, the coordination of the project "Interdisciplinary Practice - a Chance for Your Future" (funded by FSE POSDRU) and the publication of a Good Practice Guide and an Interdisciplinary Academic Practical Guide, both translated into English and disseminated to 150 universities and other institutions interested in Romania, as well as to 50 academic institutions, international organizations and educational and cultural foundations in Europe.

2.3. Contributions to the development of the social and legal environment

Within the chapter dedicated to the presentation of results and achievements in the professional sphere, I also included a section on the contributions that I have brought to the recovery and development of the social and legal environment, both through the cultural and educational projects that I have initiated and coordinated (for example, the First International Seminar on Mediation and Restorative Justice in Romania) and the studies I have developed on "hot topics" such as fiscal decentralization and social solidarity, reducing bureaucracy in education and digitalisation of education, or lawyer's responsibility .

The relationship between freedom and responsibility in general, and in the sphere of legal professions in particular, is a constant of my interdisciplinary research. In the habilitation thesis, I have exemplified these ideas through the study "Freedom of Expression and Lawyer's Responsibility," which sought to demonstrate that freedom of opinion and the exchange of ideas have no meaning beyond responsibility. This freedom is not endless, but its limits do not hurt it, as we might be tempted to believe. On the contrary, their understanding makes the lawyer a lucid man and a professional of the 21st century.

2.4. Coordination of works, teams and research projects

At the end of Chapter I, where I presented my professional achievements, I included some data and information that reveal my ability to initiate, coordinate and organize research teams, especially interdisciplinary ones. I have acquired these abilities by collaborating with specialists from fields other than Law (philosophers, logicians, sociologists, psychologists, linguists, public communication specialists, education sciences etc.), along with which I have co-authored several books and research articles, but also from the experience I gained through the coordination of over one hundred bachelor and dissertation papers, the vast majority on interdisciplinary topics.

3. Career development plans and perspectives

Chapter II of the habilitation thesis presents the main plans and perspectives for development that I take on for the next period of my career. I have devoted different sections to scientific, didactic and professional research and involvement in community life, in which I have referred to my future projects: the logical analysis of the concept of "argumentation", the research of legal axiology, the deepening of the contemporary deontological dilemmas, the initiation of a new direction of research (and legal disciplines) - "The Right of Changes", the publishing of scientific journals and, last but not least, the coordination of interdisciplinary doctoral theses, subject to obtaining the attestation certificate.

Similar to interpretation, argumentation is accomplished by concrete agents, oriented towards the achievement of practical goals and acting by following mandatory procedures. As in the case of interpretation, argumentation in law is useless if it does not bring the expected results, but it is and must be limited by ethical considerations. Exploring and explaining the "poles" of the argumentative situation in Law, as well as the relationships that are formed between them, is one of my major goals for the future.

A major topic I assume for research is also the legal axiology, namely the values of law, as a subject inherent in any legal or social debate. Concepts such as "truth," "justice," "equity," "good," "freedom," etc. are at the bottom of Law, but are - first of all - concepts of Philosophy. If legal truth is truth proven by legal means of proof, can we remain indifferent to its philosophical, scientific, moral or even religious connotations? If we need equity, do we also have the right to doubt that human laws are always fair? If freedom defines us as human beings, should we reassess its limits in the case of social cohabitation? Questions raised by a closer study of the values of law cannot lead us to a territory other than that of interdisciplinarity, where dialogue, cooperation and mutual critical attitude bring together specialists from several fields of scientific activity.

Another future project is to deepen the study of juridical deontology, a field in which the Romanian literature is still deficient. Every legal and paralegal profession involves, in its exercise, a multitude of ethical issues and challenges that the professionals face everyday, but which are not sufficiently assumed as study objectives by law researchers. The overwhelming amount of shades and interpretations revealed by a closer analysis of the rules and principles of legal deontology forces us to explore them in depth.

Last but not least, I would like to start a whole new direction in the future in order to explore the role of the Law in managing accelerated changes in society and, as a reflection, the impact these changes have on Law.

The traditional concep of the role of Law in society is seriously shaken today, and it would be difficult to give a peremptory answer to the question of whether it should adapt so as to align and keep up with the changes in society, or - on the contrary - to be a factor of control, bracking and direction of change, acting as a moral judge between "good" and "bad".

Regarding the didactic activity, in the case of obtaining the habilitation certificate, I intend to deepen (expand) with future doctoral students topics of interest not only for lawyers, but also for philosophers, psychologists, sociologists, theologians, philologists, public relations specialists, doctors or informaticians. Among the topics of doctoral research stated in the habilitation thesis I mention here: *The role of the law in a changing society; The role of public communication in accepting judgments; Language of Law: Hermeneutics and Legal Semiotics; Conscience and responsibility in judicial activity; Argumentation in law; Artificial Intelligence - technological change and legislative challenges; Legal coordinates of religious education* etc.

The traditional concepts of law that every future lawyer learns from the first year of college (person and family, state and population, public and private property law, legal liability and accountability, human and citizen rights) are subject today to revaluations and resignifications, which sometimes make them unrecognizable. Young future lawyers could benefit from learning the skills to operate with these legal realities through a university course entitled "The Right of Change," whose elaboration is a priority for me.

4. Conclusions

The third chapter of the habilitation thesis is dedicated to the conclusions. Here I have tried to summarize the information from the previous chapters, with the intention to once again argue that the interdisciplinary approach of concepts, values and responsibilities in the sphere of law is the defining characteristic of my scientific and academic activity in recent years and, at the same time, the guideline of my career development plan for the next period.

In its entirety, this thesis is a plea for the legal profession to regain their own scientific territory, which requires a philosophical approach and perspective on the law.

Today, more than ever, social and mentality changes must engage just, justice, equity - as a regulator. In a world in which not only traditional values are challenged, but even the role of State and authority, Law still remains the unanimously accepted mark for human conduct. The appeal to the legal sciences, considered to be the "mathematics of socio-human sciences," would - in my opinion - be of real use to researchers from other fields as philosophy, psychology, sociology, theology, philology, public communication, even computer science and cybernetics.

The 20 years I have spent activating in parallel in the two professions I love - university professor and lawyer - have given me many intellectual and spiritual satisfactions, but they have also put me in the optimal position in order to observe the shortcomings and risks to which legal science and judicial activity are exposed today. The main shortcoming I have found is the lack of openness to interdisciplinaryism, which is not only disadvantageous to Law but also dangerous. A jurist who does not understand his social role, which remains opaque to the philosophical or moral connotations of his profession, can do more harm than good.

I dare say that the maturation process I have been through, especially over the past eight years since we obtained the scientific title of doctor in philosophy, qualifies me today to share the results and conclusions I have reached, not just by publishing specialized papers and teaching activity, but also through the coordination of doctoral theses in the field of Law Philosophy.